

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра англійської філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРЕТИЧНА ГРАМАТИКА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Англійська мова і література та друга
іноземна мова»

за спеціальністю В11 Філологія

спеціалізації В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно),

перша – англійська

галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теоретична граматики
Викладач (-і)	Бистров Яків Володимирович
Контактний телефон викладача	+380677046841
Е-mail викладача	yakiv.bystrov@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Згідно з розкладом консультацій (або на платформі GoogleMeet за лінком: meet.google.com/mmh-xdke-tvi)
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Зміст навчальної дисципліни «Теоретична граматики» охоплює основні концепції і граматичні теорії сучасної англійської мови, специфіку фахової термінології, методи дослідження граматичних явищ англійської мови. Предметом вивчення дисципліни є граматична будова як основа системності у мові, морфологічна структура слова, граматичні класи слів, критерії виділення частин мови, класифікації частин мови, іменник та його граматичні категорії, проблема роду в англійській мові, проблема артикля, прикметник та його граматичні категорії, граматичне значення дієслова, семантико-граматичні групи дієслів, граматичні категорії дієслова, граматичні категорії та синтаксичні функції інфінітива і герундія, дієприкметник теперішнього часу, дієприкметник минулого часу, предикативна лінія простого речення, класифікація речень, елементарне речення, конституентний аналіз речення, будова складносурядних і складнопідрядних речень, комунікативний аналіз речення.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення теоретичної граматики є забезпечення студентів знаннями про граматичну систему мови в єдності та взаємодії її структурного, семантичного і комунікативного аспектів. Основними <u>цілями</u> вивчення дисципліни є: формування у студентів системно-наукового поняття про граматичну будову англійської мови в аспекті її структури і функціонування; розкриття проблемного характеру основних питань граматичної теорії англійської мови; вироблення уміння самостійно аналізувати граматичні (морфологічні і синтаксичні) явища англійської мови.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 9 Здатність спілкуватись іноземною мовою.</p> <p>ЗК 10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Фахові компетентності:</p> <p>ФК 1 Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.</p> <p>ФК 2 Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.</p> <p>ФК 3 Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).</p>	

ФК 8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Результати навчання:

РН 1 Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

РН 7 Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

РН 12 Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

РН 16 Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

РН 17 Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
практичні заняття	10
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	В11 Філологія	4	Н

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Ввідна лекція. Граматика як розділ мовознавства. Граматична будова як основа системності у мові. Основні розділи граматики. Морфологічна структура слова. Парадигматичні і синтагматичні відношення у граматиці. Граматичне значення. Граматична категорія.	2		5
Тема 2. Граматичні класи слів. Критерії виокремлення частин мови. Класифікації частин мови (наукова граматика Г.Світа, синтаксичні фрейми Ч.Фріза та ін.).	2	2	5
Тема 3. Іменник. Класифікація іменників. Категорія числа. Категорія відмінка. Проблема роду в англійській мові. Прикметник. Граматичне значення прикметника. Семантико-граматичні підкласи прикметників. Синтаксичні функції прикметника. Займенник. Числівник. Граматичні категорії займенника і числівника. Службові частини мови. Основні функції.	2	2	5
Тема 4. Дієслово. Граматичне значення дієслова.	4	2	5

Семантико-граматичні групи дієслів. Граматичні категорії дієслова (особа, число, вид, час, спосіб).				
Тема 5. Безособові форми дієслова. Інфінітив (граматичні категорії, синтаксичні функції). Граматичні категорії та синтаксичні функції герундія. Дієприкметник теперішнього часу. Дієприкметник минулого часу.		2	2	5
Тема 6. Синтаксис. Основні синтаксичні одиниці. Словосполучення і речення. Словосполучення як номінативна одиниця. Класифікація словосполучень.		2	2	10
Тема 7. Просте речення. Поняття предикативної лінії простого речення. Класифікація простих речень. Поняття елементарного речення. Засоби розширення елементарного речення за Г.Почепцовим.		2	2	5
Тема 8. Конституентний аналіз речення. Частини речення (головні та другорядні). Визначення і класифікації.		2		5
Тема 9. Складне речення. Класифікація речень. Будова складносурядних речень. Будова складнопідрядних речень.		2		5
Тема 10. Семантичний аналіз речення. Поняття поверхневої та глибинної структури. Тема-рематична організація речень. Проблеми прагматичного синтаксису.				10
ЗАГ.:		20	10	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.</p> <p>Види контролю: поточний (усне/письмове опитування на лекційному/практичному занятті); підсумковий (перевірка письмового індивідуального завдання; тест у системі дистанційного навчання).</p> <p>Система оцінювання навчальної дисципліни складається з таких компонентів: 1. Аудиторна робота (40 % включає активну участь під час лекційних і практичних занять; виконання завдань на самостійне опрацювання). 2. Підсумковий тест – 10%. 3. Письмовий екзамен (50% від загальної кількості балів).</p> <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу та бали, отримані під час іспиту. В межах курсу передбачені консультації викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних та самостійних завдань).</p>			
Вимоги до письмових робіт	Передбачене одне письмове підсумкове тестування (тест формату «множинний вибір») на платформі d-learn.pnu.edu.ua, яке охоплює 50 завдань (максимальна кількість балів – 10).			
Практичні заняття	Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями: « відмінно » – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює			

	<p>своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма підсумкового контролю – екзамен. Форма здачі – комбінована. Здобувачеві пропонується екзаменаційний білет із трьох завдань – двох теоретичних питань з морфології і синтаксису (30 балів) і одного практичного завдання, яке стосується синтаксичного аналізу (20 балів). Максимальна кількість балів за екзамен – 50 балів.</p> <p><u>Зразок питань білета і розподіл балів за завдання:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичне питання. <i>General characteristic of the verb. Classifications of verbs.</i> – 15 балів. 2. Теоретичне питання. <i>Predicate as the main part of the sentence.</i> – 15 балів 3. Практичне питання. <i>Analyse the sentence. Time will show who is right or wrong.</i> – 20 балів <p><u>Критерії оцінювання питань екзаменаційного білета</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичне питання (15 балів): Застосовуються описані вище критерії оцінювання відповідно до національної шкали із використанням коефіцієнта 3 2. Теоретичне питання (15 балів): Застосовуються описані вище критерії оцінювання відповідно до національної шкали із використанням коефіцієнта 3 3. Практичне питання (20 балів): Застосовуються описані вище критерії оцінювання відповідно до національної шкали із використанням коефіцієнта 4
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові/студентці за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання тематичних тестувань. Складання заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 100 балів, мінімум 50 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента/студентки на лекційних та практичних заняттях, активність під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових та індивідуальних завдань; списування та плагіат, а також результати відпрацювання занять, пропущених з поважної причини.</p>	

Академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: <https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomuplahiatu.pdf>. Студент зобов'язаний неухильно дотримуватися норм академічної доброчесності, правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО. У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, студент отримає «0» балів. Повторна невідповідна поведінка під час заняття/виду контролю може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за покликанням: [https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні документи/polozhenja/](https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні_документи/polozhenja/)

Відвідування занять:

Студент зобов'язаний вчасно приходити на заняття. Він може бути недопущений до заняття у разі спізнення без вагомості на те причини. Студент має брати активну участь в обговоренні питань, які розглядаються під час лекційних і практичних занять; заохочується висловлювання власної думки. Здобувач вищої освіти має бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях. Студент може відпрацювати пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю.

Студенти, які навчаються за **індивідуальним графіком**, опрацьовують матеріал самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn та виконанням письмових завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-proindivid.-grafik.pdf>.

Студенти, які не набрали 50 балів за відомістю №1, мають право перескласти іспит за відомістю №2. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять та при виконанні письмових робіт. У разі отримання незадовільної оцінки з навчальної дисципліни за талоном №3, студенти користуються правом повторного її вивчення, що регламентовано «Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 3)», ознайомитися з яким можна за покликанням: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/povtorne-vuvchenniadustzuplin.pdf>

Неформальна освіта:

Порядок перерахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах Coursera, UdeMy, тощо, наявність сертифікатів, які підтверджують проходження відповідних професійних курсів/тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

Зарахування результатів неформальної освіти відбувається шляхом проходження онлайн курсів, які стосуються змісту навчальної дисципліни.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

Основна література

1. **Бистров Я. В.** Теоретична граматика англійської мови. Івано-Франківськ, 2024. 40 с.
2. Харитонов І.А. Теоретична граматика сучасної англійської мови. Тернопіль: Навчальна книга, 2007.
3. Alexeyeva I. Theoretical Grammar Course of Modern English. Вінниця: Нова Книга, 2007.
4. Arentholz Jenny (ed.). English Syntax. Basic facts and in-depth analysis. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 2022.
5. Booij G. The Grammar of Words. An Introduction to Linguistic Morphology. Oxford University Press, 2007.
6. Carstairs-McCarthy A. An Introduction to English Morphology Words and Their Structure. Edinburgh University Press, 2002.
7. Collins P. and Hollo C. English Grammar. An introduction. Second edition. Palgrave Macmillan, 2010.
8. Dixon R.M.W. A Semantic Approach to English Grammar. Second Edition. Oxford University Press, 2005.
9. Downing A., Locke P. English Grammar. A University Course. Second edition. Taylor & Francis e-Library, 2006.
10. Greenbaum S., Nelson G. An Introduction to English Grammar. Second Edition. Pearson Education Limited, 2002.
11. Huddleston R., Pullum G.K. A Student's Introduction to English Grammar. Cambridge University Press, 2005.

Допоміжна література

12. **Bystrov Y.**, Petryna O., Matton M. Double Negation in English and Ukrainian: a View from Cognitive Linguistics and a SLA Context. *Studies about Languages*. Vol. 33. 2018. P. 17-32. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/3608>
13. Karamysheva I.D. Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages: textbook. (3rd ed., revised). Vinnytsia: Nova Knyha Publishers, 2017.
14. Madsen R. Morphology: Introduction to English Morphology for University Students. Vydala Technicka v Liberci, 2022.
15. McElvenny, James (ed.). *Form and formalism in linguistics* (History and Philosophy of the Language Sciences 1). Berlin: Language Science Press, 2019.
16. Müller S. Grammatical theory: From transformational grammar to constraint-based approaches. Berlin: Language Science Press, 2016.
17. Parrott M. Grammar for English Language Teachers. Cambridge University Press, 2000.
18. Plag I., Braun M. et al. Introduction to Linguistics. Second revised edition. Mouton de Gruyter, 2009.
19. Radford A. An Introduction to English Sentence Structure. Oxford University Press, 2009.
20. Yule G. The Study of Language. Fourth ed. Cambridge University Press, 2010.
21. English Grammar Theory Tests [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://englishteststore.net>
22. Glossary of grammatical terms used in English Grammar: Theory and Use (2nd edition) by Hilde Hasselgård, Per Lysvag, Stig Johansson [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://folk.uio.no/hhasselg/terms.html>
23. Theoretical Grammar by Richard Nordquist [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.thoughtco.com/theoretical-grammar-1692541>

Викладач **Бистров Я.В.**, професор кафедри англійської філології